

Jakten på de vergeløse.

Morgenbladet 9/6-1945

I et tidligere inserat har jeg tillatt meg å etterlyse en sivilisert begrunnelse for Undervisningsrådets bestemmelser om bortvising av NS-barn fra de høyere skoler. Noe svar har jeg ikke fått, som rimelig er, for saken kan ikke forsvares. Det som er framkommet om dette ser i korthet slik ut:

I et rundskriv av 22/5 bestemte Kirke- og undervisningsdepartementet at alle elever som etter 8. april 1940 har opprett- holdt medlemsskap i, søkt om eller sam- tykket i å bli medlem av NS eller tilslut- tede organisasjoner med øyeblikkelig virk- ning inntil videre nektes adgang til sko- lens undervisning og dens område.

Nå, dette var jo temmelig stridt og vakte en sann forferdelse både hos lærere og foreldre. Noen dager senere måtte der- for Undervisningsrådet sende ut et nytt rundskriv som i noen grad formildet denne overilelsen. Her heter det nå at *det må skjelnes mellom aktive og passive NS-elever*. De siste skal få hove til å ta eksamen på grunnlag av standpunktka- rakterer, mens *de aktive skal utvises for 6 måneder*.

I følge Morgenbladet uttalte rådmann *Helland* at utvisningen var «en spontan reaksjon for å sikre ro og orden». Dette må sies å være noe uklart. Dersom be- stemmelsen er en spontan reaksjon, hvil- ket klinger sannsynlig, har motivet i vir- keligheten sikkert vært mer dunkelt. Vil man sikre ro og orden, reagerer man ikke spontant, men tenker seg om. Dessuten gjaldt det, stadig i følge rådmann *Hel- land*, «å sikre seg imot at frontkjempere og angivere fikk adgang til å ta eksa- men.» Vi trodde ærlig talt at politiet tok seg av disse karene, men så står det! Ar- beiderbladet kommenterte saken på le- derplassen og mente at «fremgangsmå- ten var effektiv og betryggende». Men, sier redaktøren, og er tydelig i villrede, hva har man egentlig å forstå ved «en aktiv nazistisk innstilling» i denne for- bindelse? Bladet tror at en formentlig

neppe Arbeiderbladet iasthoide sin ka- rakteristikk av bestemmelse som «ef- fektiv og betryggende». Et ganske anner- ledes fornuftig standpunkt sees rektor *Bjørge* å innta i et intervju i samme blad, hvor han sier at «målet må være å gjøre ansvarsbevisste og nyttige borgere av disse vill-ledte unge, og det gjør vi best ved å ta dem opp igjen blant de andre».

På et møte nylig i Aker skolestyre var saken oppe til diskusjon. Her var det tydeligvis full enighet om at de barna som var utsatt for å komme i et skjevt forhold, ikke måtte bli frosset ute. Overlærer *Evje* sa at det så ut til å jenke seg bra mellom skolebarna i samvær.

Etter dette er det vel all grunn til at myndighetene tar hele saken opp igjen til fornyet og grundig ettertanke, og sender ut et rundskriv nr. 3, denne gangen ikke som en spontan reaksjon.

Dersom Undervisningsrådet ikke skulle være villig til straks å tilbake- kalle utvisningen, tør det kanskje ven- tes en redegjørelse i pressen for det ærede råds motiver. Har disse NS- barna gjort noe juridisk eller moralsk forkastelig i og med at de har latt seg påvirke av sine foreldre til medlemskap i NS? Finner Undervisningsrådet etter moden overveielse grunn til å bebreide barna at de som medlemmer av NS også positivt gikk inn for saken? Finner vi- dere Undervisningsrådet at skolenes al- minnelige straffebestemmelser for disip- linærforseelser, når det dreier seg om de alminnelige rampestrekene, enhver ånds- frisk skolegutt begår, er uegnet, dersom disse er begått av NS-barn?

Endelig bør det understrekes, at der- som nå noen av disse ungene har mis- brukt sin «makt» litt, så er det allikevel barn vi snakker om, og ønsker man ikke at de skal komme i et skjevt for- hold til den øvrige verden for resten av livet, og ønsker man ikke å gjøre mar- tyrer av dem, så får man vise litt peda- gogisk sans og behandle dem deretter. Jeg tør derfor henstille til Undervis- ningsrådet, straks å trekke sine bestem- melser i denne saken tilbake.

Erik Brandt.

105880